

ALISHER NAVOIY ASARLARING YOSH AVLODNI TARBIYALASHDAGI O'RNI

Raufova Sevinch

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Tillar fakulteti O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada Alisher Navoiyning ilmiy merosi va uning asarlari o'rganib tahlil qilingan va shuningdek, olimning tarbiyaviy qarashlari pedagogika nuqtai nazaridan bayon etilgan.

Kalit so'zlar

Pedagogika, tarbiyaviy qarashlar, milliy meros.

KIRISH

Bugungi kunda yangi demokratik an'analar va tamoyillarga asoslangan munosabatlar shakllanmoqda. Shuni ta'kidlash kerakki, ijtimoiy-siyosiy islohotlarning asosiy xususiyatlaridan biri ularning inson manfaatlarini, farovonligi va kamolotiga qaratilganligida.

Shu munosabat bilan ma'naviyatni, milliy qadriyatlarni, milliy tarixni va buyuklarimiz meroslarini yangi zamonaviy yo'llar bilan o'rganish uchun bir nechta sharoitlar yaratilgan.

Xususan, Prezidentning so'nggi paytlarda milliy qadriyatlarga, yurtimiz buyuk alomalarining meroslarini o'rganishga bo'lgan e'tibori yanada kuchaydi va bu boradagi ishlarni yanada rivojlantirishga turtki berdi.

Xususan, buyuk mutafakkir, davlat va jamoat arbobi, sulton Amir Temur va Nizomiddin Alisher Navoiyning ijodkorliklarini o'rganishga zaruriyat tug'ildi.

Alisher Navoiyning ma'naviy merosi, xususan, uning tarbiyaviy qarashlari pedagogika fani nuqtai nazaridan yangi, obyektiv, ilmiy tahlil qilish imkoniyatini paydo qilgan va ayni paytda uni zaruriyatga ham aylantirgan. Ijtimoiy-falsafiy, adabiy-filologik Navoiy ijodining masalalari ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Biroq, olimning pedagogika sohasida komil inson haqidagi qarashlari ilmiy nuqtai nazaridan yetarlicha o'rganilmagan. Garchi olimning ideal haqidagi qarashlari inson hayoti davomida yozgan barcha asarlariga singib ketgan bo'lsada, biz tasvirlarda haqiqiy, tom ma'noda mukammal insonni va "Xamsa" asaridagi qahramonlarni uchratamiz.

Alisher Navoiy yashagan hayot ijtimoiy edi va u shariat asosida tashkil etilgandi va olib borilgandi. Shuning uchun Navoiy ijodida din va shariat savollari asosiy o'rinni egallaydi. Navoiy ijodi o'sha davr an'alariga ko'ra, Alloh taolaga hamdu sanolar, payg'ambar salovotlari va duolar bilan boshlangan.

"Xayrat-ul abror" Navoiy tomonidan yozilgan birinchi "Xamsa" dostonidir va bu asar u 42 yosh bo'lgan payt yozgan. Demak, inson voyaga yetish davrgacha boshidan kechirgan kechinmalari va hayot saboqlari - bu asarning asosiy mavzusi deb hisoblanadi. Asardagi barcha hikoyalarda

insoniyat, olim tasavvurdagi ideal inson va uning insoniyat oldidagi burchi haqida juda ko'p taxminlar mavjud.

Namunali hikoyalar ta'sir va jozibani kuchaytiradi. Bu hikoyalarning ko'pchiligi bizning xalqimiz orasida tarqalgan va allaqachon xalq mulkiga aylangan. "Xotami to'yi hikoyatlari", "Nushiravonning hayo bog'ida...", "Ikki vafolik yor", "She'r va durroj", "Ayubi xalof va og'ri", "Baxromning may mastligidan...", "Ul kul hikoyatikim, ayog'i tolib..." mavzusi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Kamtarligi, ayniqsa sabr-toqati bilan mashhur bo'lgan Nushiravonning ibratli hayoti ham katta ulug'vorlik bilan hikoya qilinadi.

Nushiravon yoshlik chog'ida go'zal ishqida yonadi. U shu go'zalga erishish uchun ko'p harakat qiladi. Nihoyat bir kun u gulzorda sevgisini uchratadi, uning oldiga boradi va u bilan gaplashadi va quchoqlagisi kelgan paytda, birdan ko'zlari za'faron guliga tushadi. Nargis shahzodani uyatchan ko'zlari bilan Nushiravonga qarab turganini ko'rdi va uni o'ziga kelganidan so'ng "Nega bunday holatdasiz?" deb so'radi Nargiz. Muloyim shahzoda, aksincha, javob berdi: "Menga to'sqinlik bergan narsa bu zamon zarg'aldoqning kuzidir".

Navoiy bu voqeadan shunday xulosa chiqaradi:

– Bu ishda Xayoning ko'zidagi olijanoblik unga kuch-quvvat bag'ishladi. Uning nargiz ko'zlari yoshga to'ldi, u o'rnidan turdi va taslim bo'ldi.

Barkamol avlodni voyaga yetkazishda qanchalik qadrligi, shoir ijodini yuqorida tahlil qilib ko'rsatishga harakat qildik. Aytish joizki, Alisher Navoiy ijodini o'rganish bugungi kunda umumta'lim maktablarda yetarli emas.

Qo'yilgan maqsadga 7 va undan yuqori sinflarda berilgan asar parchalari yordamida erishib bo'lmaydi. Barkamol avlodni tarbiyalash uchun yuqorida aytganimizdek, Navoiyning ijodida eng oliy o'rinda turuvchi hikoyalarni talqin qilish maqsadga muvofiq bo'lardi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Хамса. - Т.: «Янги аср авлоди», 2012.
2. Abduroziq Rafiyev, Nazira G'ulomova. Ona tili va adabiyot. "SHARQ" NASHRIYOT-MATBAA AKSIYADORLIK KOMPANIYASI BOSH TAHRIRIYATI. Toshkent-2013. 191-bet
3. Abduroziq Rafiyev, Lobar Rafiyeva. O'zbek tili va adabiyoti. TOSHKENT "NISO POLIGRAF" 2015. 120-bet
4. Pulatov, Sh., Madalimov, T., Mullajonov, I., Qodirov, M., & Valiyev, L. (2020). Some Characteristics of Modern Indian Philosophy. International Journal of Multidisciplinary Research and Publications, 2(11), 47-49.
5. Pulatov Sh.N.Sankhya-ancient Indian philosophical school. //PUSTAK BHARATI RESEARCH JOURNAL// JAN-June. ISSUE Toronto, Canada. No: 1- 2, 2020.
6. PULATOV SH.N. XIX asr oxiri - XX asr boshlarida Hindistondagi ijtimoiy- siyosiy vaziyat. Academic Research In Educational Sciences. Volume 1. 2020 468-474 P.

7. Po‘latov, Sh.N., Rabindranat Tagorning Hindiston ilm-ma‘rifatga qo‘shgan xissasi.// “SCIENCE AND EDUCATION” Scientific journal Volume 1, Special issue 2020 136-144 P.
8. Po‘latov, Sh.N., Hindistonda pedagogik ta‘limning rivojlanish bosqichlari. //“SCIENCE AND EDUCATION” Scientific journal Volume 1, Special issue 2020 21-27 P.
9. Jurayev SH.S., Abu Ali ibn Sinoning falsafiy qarashlarida baxt-sodat masalasi // Academic Research in Educational Sciences, 2 (Special Issue 1), 395-401 P.
10. Sulaymonov, J. Abdurahmon ibn Xalduinning tamaddun taraqqiyoti haqidagi qarashlarida jamiyat tahlili//Academic Research in Educational Sciences, Vol. 2 Special Issue 1, 2021. 451-455 R.
- 11.Sulaymonov, J.Karimov N.Contribution of Abu Isa Tirmidhi to the Science of Hadith //International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE) ISSN: 2278-3075, Volume-9 Issue-1, November, 2019. P. 593-599.
12. Alisher Navoiy. Mukammal asarlar toplami.Yigirma jildlik. 16-jild. - T.: “Fan”, 2000. B. 26.
13. Alisher Navoiy. Mukammal asarlar toplami. Yigirma jildlik. 14-jild. T.: “Fan”, 1998. – B. 83.
14. Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub. Asarlar. O‘n besh jildlik. 13-jild. – T.: “Badiiy adabiyot” nashriyoti, 1966. – B. 189-190
15. Педагогика тарихи. - T.: «Укитувчи», 1996.

WORDLY
KNOWLEDGE